

Státní služba

Září 2020

Sekce pro státní službu Ministerstva vnitra připravila stejně jako v předchozích letech výroční zprávu o státní službě za rok 2019, z níž vám zde nabízíme malou ochutnávku.

Státní služba v roce 2019

Legislativní změny

Zákon o státní službě byl v roce 2019 čtyřikrát novelizován. Na počátku roku 2019 byla schválena významná vládní novela č. 35/2019 Sb., jež prošla téměř celým legislativním procesem již v roce 2018 a vstoupila v účinnost 1. března 2019; ve zbylých třech případech se jednalo o dílčí změny zákona. Legislativním změnám jsme se v newsletteru věnovali podrobně již několikrát, proto pouze připomínáme, že se změny zaměřily na zásadnější úpravy v oblasti výběrových řízení, na obsazení volných služebních míst představených, opakování výběrových řízení a na obsazování služebních míst bez výběrového řízení.

Zásadní změnou prošel dále systém služebního hodnocení. Kromě pravidelného služebního hodnocení zákon upravuje další dílčí typy služebního hodnocení. Úpravy se týkaly především vymezení období, za něž se provádí pravidelné služební hodnocení, hodnocených oblastí, osoby hodnotitele, výsledků hodnocení a opravných prostředků. Nově jsou stanoveny tři hodnocené oblasti: znalostí, dovedností a výkonu služby z hlediska správnosti, rychlosti a samostatnosti v souladu se stanovenými individuálními cíli. Ve škále výsledků, jichž lze ve služebním hodnocení dosáhnout, nově přibýly velmi dobré výsledky, což v důsledku znamená, že státní zaměstnanci, jejichž služební výkon odpovídá žádoucímu standardu, nyní dosahují nikoli dostatečných, ale dobrých výsledků.

Také došlo k zásadní změně ve stanovení oborů služby. Zákon o státní službě nově stanovuje maximální počet oborů služby, jež je možné stanovit pro služební místo, a to nejvýše čtyři obory služby na služební místo představe-

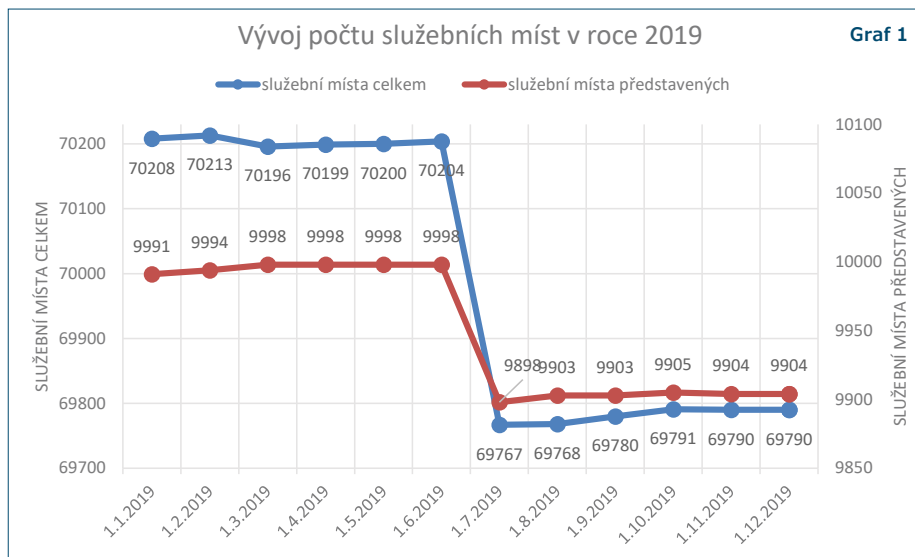
ného a tři na služební místa ostatních státních zaměstnanců. Nařízením vlády č. 1/2019 Sb. potom došlo ke snížení počtu oborů služby ze 79 na 63, a to s účinností od 1. července 2019.

V návaznosti na nařízení vlády č. 1/2019 Sb. byla nařízením vlády č. 157/2019 Sb. provedena aktualizace oborů státní služby, pro něž existuje odborná kvalifikace podle zákona o uznávání odborné kvalifikace, která je považována za rovnocennou zvláštní části úřednické zkoušky. Také byl proveden výčet zvláštních částí zkoušky zvláštní odborné způsobilosti úředníka územního samosprávného celku a zkoušek podle jiného zákona rovnocenných zvláštní části úřednické zkoušky pro nově zřízené obory státní služby. Obdobně reagovala na změny vyhláška č. 160/2019 Sb., kterou se mění vyhláška č. 162/2015 Sb., o podrobnostech úřednické zkoušky.

Novela také výslovně zakotvuje povinnost složit úřednickou zkouš-

ku do 12 měsíců ode dne, kdy státní zaměstnanec začal vykonávat službu v jiných nebo dalších oborech služby. Dále obsahuje například vynětí státních tajemníků z kárné odpovědnosti nebo upřesnění postavení takzvaných „politických náměstků“. Upravuje také určení služebního působiště, předpoklad vzdělání stanoveného pro 12. platovou třídu nebo oprávnění vedoucího služebního úřadu nebo státního tajemníka vydat služební předpis přímo závazný pro státního zaměstnance, který vykonává službu v podřízeném služebním úřadu, nebo zaměstnance v pracovním poměru vykonávajícího činnosti podle § 5 zákona, který je zařazen v podřízeném služebním úřadu.

V oblasti odměňování došlo v roce 2019 k několika dílčím změnám, vedle valorizace platových tarifů došlo k úpravám institutu zvláštního příplatku i osobního příplatku v souvislosti se změnou služebního hodnocení.

Systemizace a služební poměr

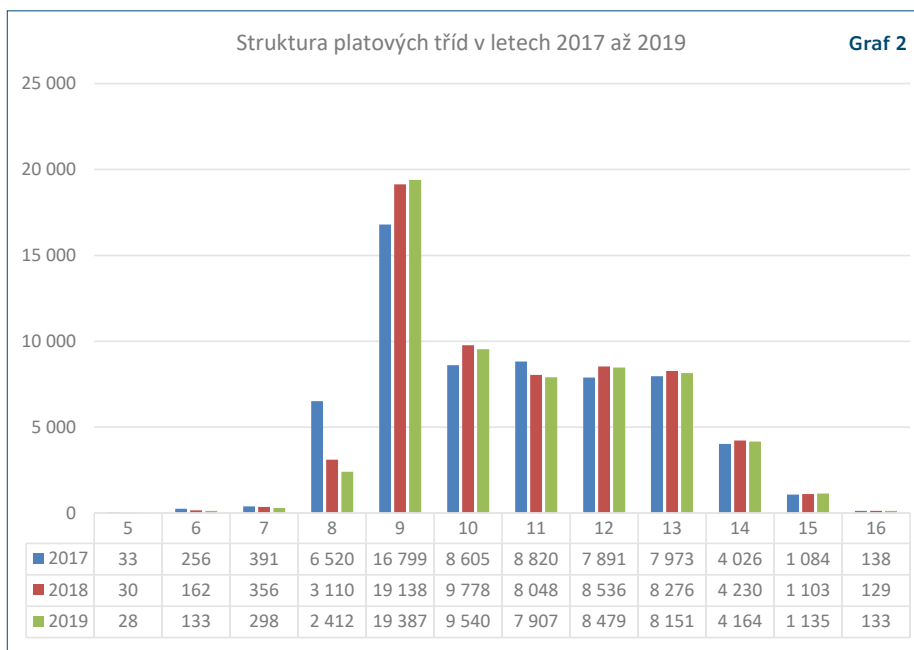
Výkon státní správy v roce 2019 tedy zajišťovalo 234 služebních úřadů. S účinností od 1. ledna 2019 bylo schváleno 77 840 služebních a pracovních míst ve služebních úřadech. V porovnání se systemizací s účinností od 1. ledna 2018 bylo zaznamenáno snížení o 741 služebních a pracovních míst. Z celkového počtu systemizovaných míst bylo schváleno 70 208 míst služebních (v systemizaci s účinností od 1. ledna 2018 to bylo 71 039 služebních míst) a 7 632 míst pracovních, tedy míst v režimu zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (v systemizaci s účinností od 1. ledna 2018 to bylo 7 542 pracovních míst). Z celkového počtu 70 208 služebních míst bylo 9 991 služebních míst představených (v roce 2018 to bylo 10 053). Jejich služební místa byla nejčastěji klasifikována 12. platovou třídou; služební místa státních zaměstnanců, kteří nejsou představenými, potom 9. platovou třídou. Počet míst se v průběhu roku několikrát změnil, jak ukazuje graf 1. V průběhu roku 2019 došlo sedmkrát ke změně systemizace.

Objem prostředků na platy všech systemizovaných míst ve služebních úřadech představuje celkem 34 342 284 948 Kč. Z této částky připadá na služební místa 31 354 730 206 Kč a na pracovní místa 2 987 554 742 Kč.

Státní zaměstnanci

Služební místa byla podle údajů z prosince 2019 obsazena 61 767 státními zaměstnanci, z toho bylo 9 159 představených a 52 608 ostatních státních zaměstnanců. To představuje 89 % podíl na obsazenosti služebních míst; další služební místa byla obsazena osobami v pracovním poměru na základě § 178 zákona o státní službě, případně zůstala neobsazena. Vývoj počtu státních zaměstnanců ukazuje tabulka 1.

V roce 2019 byl státním zaměstnancům stanoven výkon služby celkem

v 71 038 oborech služby a počet stanovených oborů služby se tak oproti roku 2018 snížil o 7 645. To je důsledkem celkového snížení počtu oborů služby ze 79 na 63 podle nařízení vlády č. 1/2019 Sb. a také omezení počtu oborů služby, které mohou být podle novelizovaného znění zákona č. 35/2019 Sb. stanoveny na místo představeného nebo státního zaměstnance, který není představený. Mezi nejčastěji vykonávané patří trvale obory 2 Daně, poplatky a jiná obdobná peněžitá plnění a hazardní hry, obor 15 Sociální pojištění a obor 17 Zaměstnanost.

Nejčastěji, téměř jedné třetině státních zaměstnanců, náleží služební označení odborný referent, následuje odborný rada a rada, což odpovídá i stavu v letech 2017 a 2018. Největší podíl, 75 %, představených tvoří kategorie vedoucí oddělení, dále je s 18 % podílem výrazněji zastoupena pozice ředitele oboru.

V minulých letech bylo možné sledovat poměrně značné meziroční nárůsty nebo poklesy v počtu zaměstnanců zařazených do jednotlivých platových tříd;

týkalo se to především 9. a 8. platové třídy (viz graf 2). Při porovnání údajů z let 2018 a 2019 se podobné výrazné rozdíly již neukazují. Stejně jako v předchozích letech jsou státní zaměstnanci nejčastěji zařazeni v 9. platové třídě, ve které meziročně vzrostl počet státních zaměstnanců o 249. S výjimkou 15. a 16. platové třídy došlo u všech ostatních platových tříd k mírnému poklesu počtu státních zaměstnanců v nich zařazených, což lze dát do souvislosti s celkovým poklesem počtu státních zaměstnanců oproti roku 2018.

V roce 2019 tak splnilo podmínky pro zařazení do 12. platového stupně o 921 státních zaměstnanců více než v roce 2018; v roce 2018 to bylo o 1 065 více než v roce 2017. Tito zaměstnanci dosáhli alespoň 32 let započítatelné praxe, včetně toho, že jim mohla být v důsledku dvakrát po sobě dosažených vynikajících výsledků služebního hodnocení s nejvyšším možným bodovým ohodnocením 6,1 bodu připočtena praxe v délce pěti let. Vedle toho je nutné přihlídnout i k rostoucímu průměrnému věku státních zaměstnanců.

Vývoj počtu státních zaměstnanců v letech 2017 až 2019 (představení a ostatní státní zaměstnanci; meziroční rozdíly)						
Rok	Představení	Meziroční rozdíl	Ostatní státní zaměstnanci	Meziroční rozdíl	Celkem	Meziroční rozdíl
2019	9 159	91	52 608	-1 220	61 767	-1 129
2018	9 068	-297	53 828	647	62 896	350
2017	9 365	–	53 181	–	62 546	–

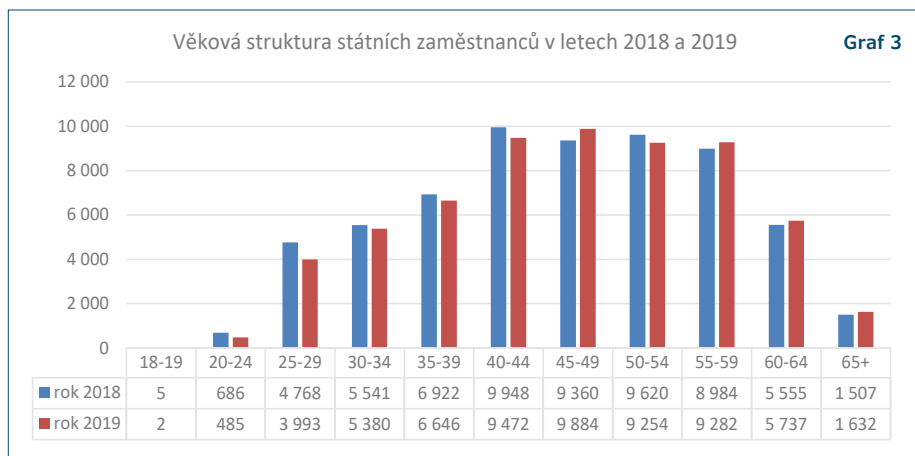
Tabulka 1

Většina představených je zařazena ve vyšších platových stupních, ale ojediněle jsou zařazeni i v 1. nebo 2. platovém stupni; zde se potom jedná především o pozice vedoucích oddělení.

Věková struktura státních zaměstnanců je zobrazena v grafu 3. Průměrný věk státního zaměstnance v roce 2019 byl 46,5 roku; průměrný věk představených byl 49 let a ostatních státních zaměstnanců 46 let. Průměrný věk vedoucího oddělení byl 48 let, ředitele odboru 50 let, ředitele sekce 52 let, stejně jako v letech 2017 a 2018. Průměrný věk náměstka pro řízení sekce se snížil na 45 let (47 v roce 2018 a 46 v roce 2017). Zaměstnanci ve věku od 40 do 59 let představovali 65 % všech státních zaměstnanců (60 % v roce 2018).

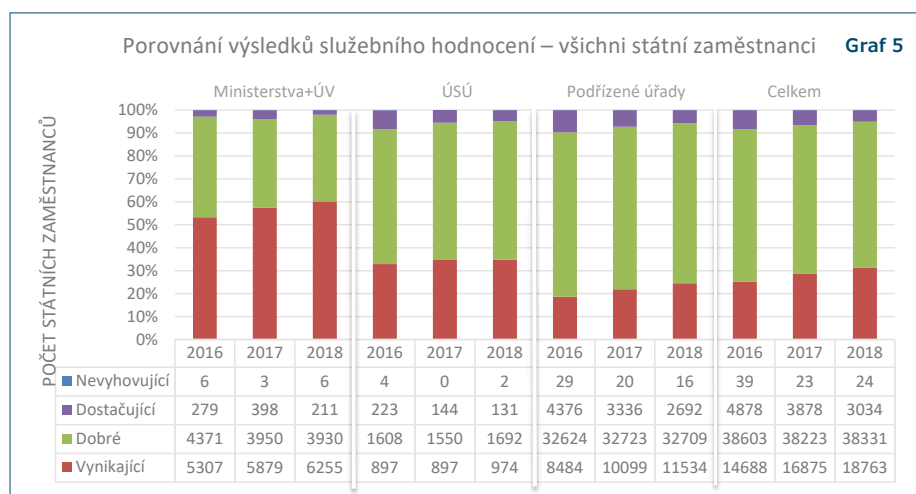
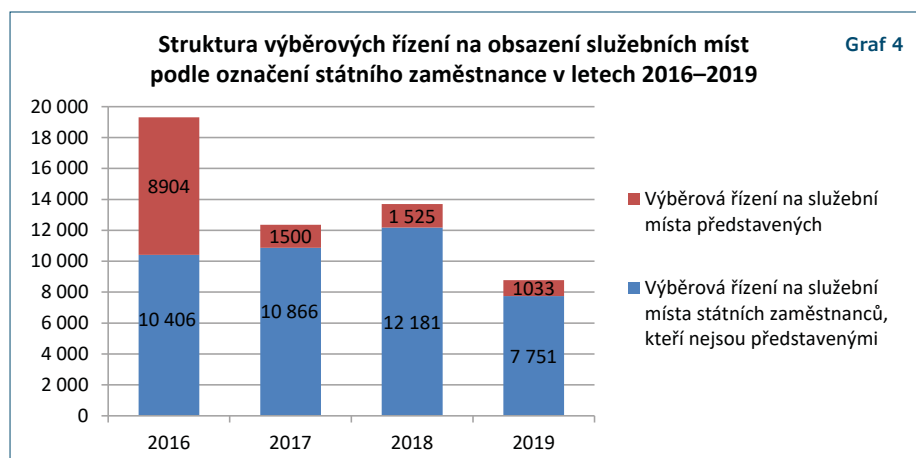
Výběrová řízení

Na základě výběrových řízení bylo v roce 2019 zcela nově přijato do státní služby 3 642 státních zaměstnanců (v 2018 to bylo 5 093) a do výkonu služby se také vrátilo 480 státních zaměstnanců, kteří v minulosti skončili služební poměr (484 v roce 2018).

Meziroční snížení počtu nově přijatých státních zaměstnanců koreluje se snížením počtu výběrových řízení z 13 706 v roce 2018 na 8 784 v roce 2019. V roce 2019 bylo vyhlášeno celkem 8 784 výběrových řízení na obsazení volných služebních míst podle zákona o státní službě. Nejvyšší počet výběrových řízení byl stejně jako v roce 2018 vyhlášen v rámci Finanční správy (1 869), Úřadu práce České republiky (1 255) a České správy sociálního zabezpečení (1 027). Následující graf 4 zobrazuje počet výbě-

rových řízení vyhlášených na služební místa představených a na služební místa státních zaměstnanců, kteří nejsou představenými, v letech 2016 až 2019. Z tohoto grafu lze dovodit, že k významnému poklesu vyhlášených výběrových řízení došlo v případě obou uvedených skupin státních zaměstnanců, když v roce 2019 bylo vyhlášeno o téměř 500 výběrových řízení na služební místa představených a o téměř 4 500 výběrových řízení na služební místa státních zaměstnanců, kteří nejsou představenými, méně, než bylo těchto výběrových řízení vyhlášeno v roce 2018.

Služební hodnocení

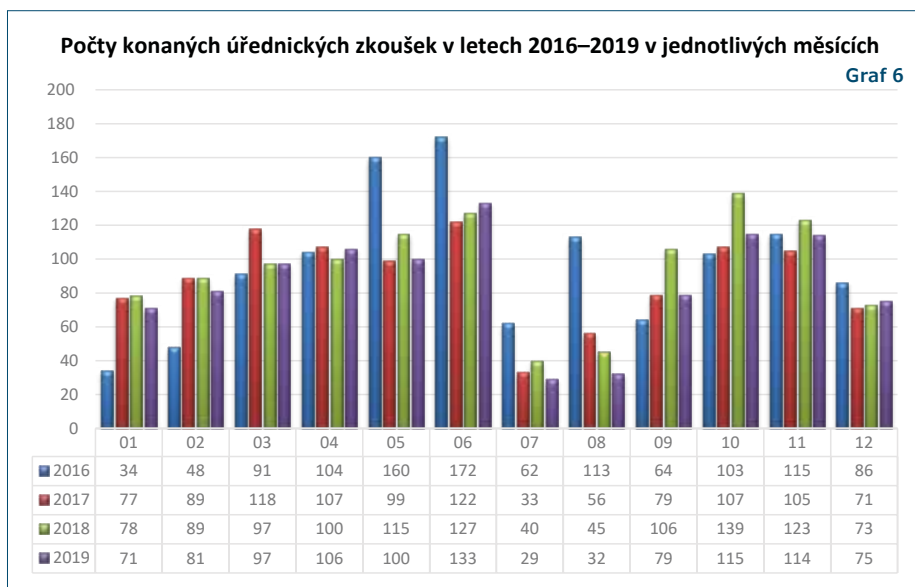
Služební hodnocení za rok 2018 se provádělo podle dosavadní právní úpravy účinné před přijetím vládní novely zákona. Za rok 2018 bylo hodnoceno celkem 60 162 státních zaměstnanců, tedy 91,4 % všech státních zaměstnanců. Z toho bylo 9 521 představených, což představuje nárůst o 1,5 % hodnocených představených oproti roku 2017, a 50 641 ostatních státních zaměstnanců, což představuje nárůst o 2,1 % hodnocených ostatních státních zaměstnanců oproti roku 2017. Rozvržení dosažených výsledků služebního hodnocení všech státních zaměstnanců za hodnocené období roků 2016, 2017 a 2018 je konstantní, blíže viz graf 5. Vždy okolo dvou třetin hodnocených státních zaměstnanců dosahovalo ve službě dobrých výsledků, okolo jedné čtvrtiny vynikajících výsledků, okolo jedné desetiny dostačujících výsledků a nepatrné množství nevyhovujících výsledků (24 státních zaměstnanců). U představených převládají vynikající výsledky nad dobrými, u ostatních státních zaměstnanců je to naopak.

V roce 2018 dosáhlo ve výsledku služebního hodnocení známky 6,1 bodu celkem 6 404 hodnocených státních zaměstnanců, tedy 10,6 % všech hodnocených státních zaměstnanců. Z celkového počtu státních zaměstnanců, kteří dosáhli při služebním hodnocení výsledku 6,1 bodu, bylo 2 870 představených a 3 534 ostatních státních zaměstnanců.

Novelou zákona o státní službě a přijetím nařízení vlády č. 36/2019 Sb. došlo s účinností od 1. března 2019 k výrazné změně v systému služebního hodnocení státních zaměstnanců – v termínech pro hodnocení, zavedením dalších druhů, v hodnocených oblastech, v hodnoticích kritériích, v hodnotící škále i ve výsledcích služebního hodnocení. V období od 1. března 2019 do 30. září 2019 bylo provedeno celkem 491 prvních služebních hodnocení. V 11 případech se jednalo o první služební hodnocení představených, ve 480 o první služební hodnocení ostatních státních zaměstnanců. Ve stejném období bylo také provedeno celkem 218 služebních hodnocení podle potřeby a 48 služebních hodnocení na požádání.

Vzdělávání a úřednická zkouška

Dotazníkové šetření v oblasti vzdělávání za rok 2019 potvrdilo, že z celkového počtu 118 úřadů, za které byly poskytnuty údaje, všechny identifikují vzdělávací potřeby zaměstnanců a státních zaměstnanců. Stejně jako v předchozích letech téměř všechny tyto úřady vedou evidenci absolvovaného vzdělávání a komplexní plány vzdělávacích akcí byly podle usnesení vlády a služebního předpisu zpracovávány u více než tří čtvrtin vyhodnocených úřadů. Při porovnání počtu zaměstnanců a státních zaměstnanců absolvujících vzdělávání v interní a externí formě vzdělávání stále převažuje interní

forma vzdělávání, která je využívána téměř třikrát častěji než externí. Z dostupných údajů vyplynulo, že ač se zvyšuje počet služebních úřadů, jež vydaly vlastní služební předpis ke vzdělávání, tak stále 38 % z těch, které dotazníky zasly, tuto povinnost nesplnilo.

Ministerstvo vnitra nabízí bezplatně vlastní vzdělávací programy. Jedná se například o kurz vstupního vzdělávání následného formou e-learningových kurzů, který byl v průběhu roku 2019 výrazně aktualizován.

V roce 2019 bylo realizováno celkem 1 032 termínů úřednických zkoušek. Obecnou část úřednické zkoušky vykonalo celkem 3 531 osob (z toho 48 osob na vlastní náklady). Zvláštní část úřednické zkoušky vykonalo celkem 5 589 osob (z toho 104 osob na vlastní náklady). Nejvíce účastníků vykonává úřednickou zkoušku každoročně v měsíci červnu (více viz graf 6).

Od roku 2016 vzrůstá počet neúspěšných pokusů při opakované úřednické zkoušce. Nejvyšší počet druhých ne-

úspěšných pokusů byl identifikován ve zvláštní části úřednické zkoušky v oboru Sociální pojištění, přičemž v roce 2018 to byl obor služby Zaměstnanost (viz tabulka 2).

Od roku 2019 se podařilo v rámci projektu Podpora profesionalizace a kvality státní služby a státní správy s registračním číslem CZ.03.4.74/0.0/0.0/15_019/0006173 dokončit první a zásadní fázi elektronizace úřednické zkoušky. Do ostrého provozu byla na jednotlivých služebních úřadech spuštěna aplikace eZkouška, jejíž využívání je od září 2019 povinné. Bylo tak zrušeno manuální generování otázek a matic správných odpovědí pro obecnou část úřednické zkoušky, testy jsou automaticky vyhodnocovány a rovněž jsou automaticky generovány dokumenty spojené s realizací úřednické zkoušky, včetně zasílání nezbytných údajů do ISOSS. Od září do konce roku 2019 bylo prostřednictvím aplikace eZkouška zrealizováno 372 termínů úřednické zkoušky na služebních úřadech, kterých se zúčastnilo celkem 2 229 uchazečů. ■

Neúspěšnost v obecné a zvláštní části úřednické zkoušky v roce 2019 dle jednotlivých skupin účastníků				
		Vyhověl (2019)	Nevyhověl (2019)	% neúspěšnosti (2019)
Obecná část	Státní zaměstnanec	3 082	69	2,19 %
	Představený	44	0	0 %
	Osoba podle § 35 odst. 3 zákona o státní službě	330	6	1,79 %
Zvláštní část	Státní zaměstnanec	4 523	261	5,46 %
	Představený	386	9	2,28 %
	Osoba podle § 35 odst. 3 zákona o státní službě	387	23	5,61 %

Tabulka 2